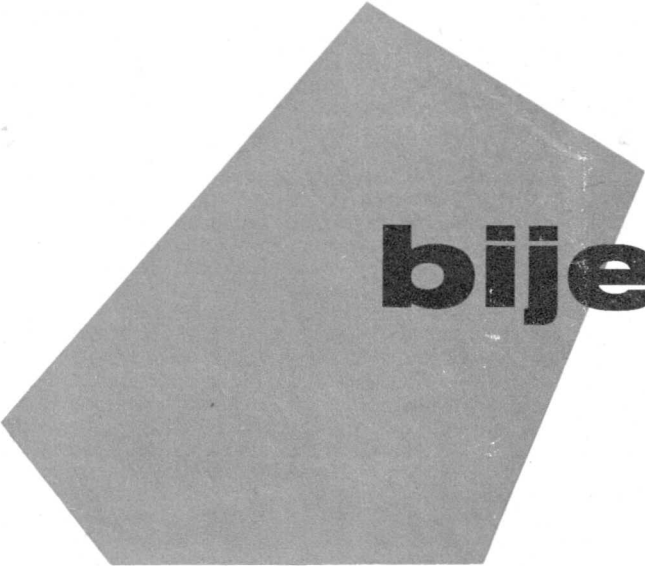

bijenteelt

Een Gelukkig en Voorspoedig jaar 1962

Neemt in de lange
winteravonden
een goed
bijenboek ter hand.

Wij hebben
het grote bijenboek
door

R. P. Groenveld
in voorraad
(f 13.90)

Een briefkaartje
en overmorgen
hebt u het in huis.

wensen wij alle imkers toe, ook voor de
hunnen en voor hun bijen.

Ook voor het jaar 1962 leveren we u gaarne
weer alles wat u nodig hebt op het gebied
van de bijenteelt. Begint u het nieuwe jaar
goed door nu alvast na te kijken wat u nodig
hebt en bestelt u vroegtijdig? Het is april
voordat we het merken en dan hebt u al
raampjes en kunstraat nodig! Ook uw oude
raten, raten met darrecellen op het raat-
oppervlak en wasafval kunt u beter nu aan
ons verzenden dan wanneer de wasmot er
flink in huisgehouden heeft.

GOEDE DINGEN

BIJENHUIS

WAGENINGEN

Telefoon 08370 - 2863 - Giro 823276

Voorstellen algemene vergadering 1962

a. Voorstel Doetinchem

De Afdeling Doetinchem doet aan de Algemene Vergadering 1962 het voorstel, dat de bijensuiker voortaan wordt afgeleverd in kleine standaardverpakkingen van bijvoorbeeld 5 en 25 kg van zwaar papier (zoals bij cement en kunstmest).

Toelichting: De kwaliteit der jutezakken is zo slecht, dat suiker verloren gaat en de zakken verder niet bruikbaar zijn. Het afdelingsgewijs weer uitwegen kost tijd en suiker (inwegen). De verpakking in jutezakken van 75 kg of daaromtrent is onhandelbaar. Kleinere zakken zijn te hanteren ook voor niet-kruisers van beroep, gemakkelijk in particuliere auto's te laden en de kleinste verpakkingen zelfs in fietstassen. Op aangename wijze is alhier kennis genomen van de bezwaren hiertegen bij het Bijenhuis bestaande, niettemin was men van mening de kwestie toch eens aan de Algemene Vergadering te moeten voorleggen.

Waarschijnlijk zal verzending per spoor bij het gebruik van papieren zakken niet meer goed mogelijk zijn; sommige afdelingen halen echter ook nu reeds — soms tezamen — de suiker af met een vrachtwagen. Hier werd nog medegedeeld dat de A.N.I. wel de suiker in papieren zakken zou verstrekken.

Preadvies hoofdbestuur

Het hoofdbestuur heeft dit voorstel uitvoerig besproken. Daar het de consequenties niet zonder meer kan overzien, heeft het de Commissie Afdeling Handel gevraagd hierover rapport uit te brengen. In afwachting van dit rapport meent het hoofdbestuur zich van het geven van een preadvies te moeten onthouden.

b. Voorstel Soest, Baarn, Zeist, Bunnik-Houten, Utrecht en Hilversum

De afdelingen Soest, Baarn, Zeist, Bunnik-Houten, Utrecht en Hilversum stellen voor om alles in het werk te stellen, samen met onze zusterorganisaties, er bij het Departement van Landbouw (Directie Landbouwonderwijs) op aan te dringen het minimum aantal leerlingen voor bijenteeltcursussen terug te brengen van 14 op 10 leerlingen.

Toelichting: In de praktijk blijkt dat het eerste aantal leerlingen van 14 te hoog is. Vaak

kan men er wel 8 of 10 bij elkaar krijgen, maar geen 14, met als gevolg dat deze mensen van bijenteeltonderwijs verstoken blijven en derhalve niet in de gelegenheid zijn een cursus te volgen.

Voor de bestuiving van onze land- en tuinbouwgewassen zijn de bijen onmisbaar, zodat om nog verdere teruggang van de bijenteelt te voorkomen het gewenst is te beschikken over zoveel mogelijk goede en vakbekwame imkers, en het aantal bijenvolken uit te breiden. Bijenteeltcursussen zijn hierbij een van de mogelijkheden. Ook bij cursussen in Hoefbeslag, Melkcursussen en Cursussen in Handvaardigheid zijn minder leerlingen vereist, respectievelijk 8, 6 en 10. Reden waarom wij aannemen dat dit ook voor bijenteeltcursussen mogelijk is.

Ook de praktische lessen komen beter tot hun recht. In de praktijk is gebleken dat bij 14 of meer cursisten, bij de praktijklessen dit aantal te groot is, terwijl er te weinig voor zijn om de cursus te splitsen. De praktijklessen zouden dan ook bij een minimumaantal leerlingen van 10 beter tot hun recht komen dan met een minimum van 14. Vooral is dit van belang bij de beginnerscursussen, waar de praktijklessen het belangrijkste zijn.

Preadvies hoofdbestuur

Het hoofdbestuur staat geheel achter dit voorstel. In afwachting van de bespreking in de Algemene Vergadering zal het nu reeds de nodige stappen doen bij de Bedrijfsraad.

GEVAARLIJKE HONING

Het hoofdbestuur vestigt de aandacht van afdelingen en leden er op, dat de industrie soms vaten met buitenlandse honing binnen het bereik van de bijen laat liggen. Dit kan niet alleen sterfte van bijen tot gevolg hebben, maar buitenlandse honing kan ook bijenziekten als bijv. Amerikaans vuilbroed overbrengen.

Het is dus van belang hierop een waakzaam oog te houden en door middel van een vriendelijk woord dit euvel tot een minimum te beperken.

Maandschrift voor bijenteelt

Officieel orgaan van de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland.

Versijnt de eerste dinsdag der maand.

Redacteur: R. P. Groenveld.

Adres redactie en administratie: Bijenhuis, Wageningen.

Telefoon: 08370-2863.

Giro: 846801.

Commissie van redactie: H. G. Maagendans, A. S. Planting en B. A. van der Sande.

Adviseur: de Rijksbijenteeltconsulent.

Inzending kopij: Voor de 10e der maand.

Inzending advertenties: Voor de 20ste der maand.

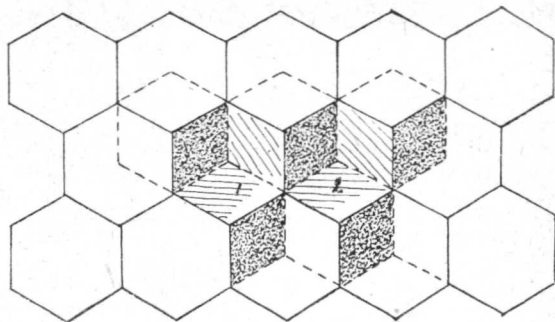
Tarief speurbijtes: Tot 20 woorden f1,50; elke 4 woorden meer 30 cent, bij vooruitbetaling te voldoen op bovengenoemde postrekening.

Tarief advertenties: Op aanvraag.

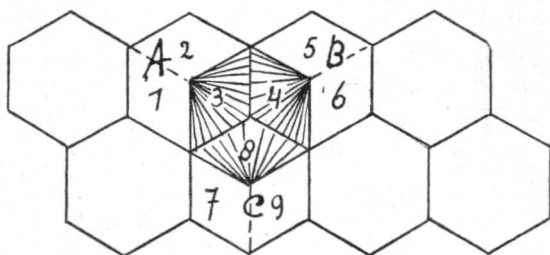
Wij wensen
alle lezers
een gelukkig jaar 1962

óók voor de hunnen
en voor hun bijen

Comm. van Redactie Redacteur

opbergen van voedsel als voor bijenvieg worden gebruikt. De cellen waar de werkbijen in geboren worden noemt men fijnwerk. Een vierkante decimeter raat bestaande uit fijnwerk heeft ongeveer 400 cellen. De cellen die bestemd zijn om er darren in groot te brengen noemt men grofwerk. Een zelfde oppervlakte bestaande uit dit grofwerk telt ongeveer 300 cellen. Evenals in fijnwerk worden ook in deze cellen de voedselvoorraden opgeslagen, stuifmeel echter wordt in grofwerk niet opgeborgen. Om met het bouwen van fijnwerk op grofwerk over te gaan zijn de bijen genoodzaakt enkele overgangscellen te vervaardigen. Ze worden in de regel door de bijen alleen gebruikt om er voedsel in op te slaan. Op die plaatsen waar de raat in aanraking komt

met het raam versterken de bijen deze plaatsen door zogenaamde hechtlijstjes.

Hoewel deze hechtlijstjes niet uit cellen bestaan, vinden wij toch ook hier weer het principe van de zeshoek terug. Dikwijls bouwen de bijen tussen de raten onderling en de wanden van de bijenwoning verbindingsteunen. Deze steunraat dient om beweging in de raten onderling te voorkomen. Op een voor ons mensen verborgen wijze hebben de bijen de, wiskundig zo juiste, figuur van de zeshoek tot in de perfectie benut.

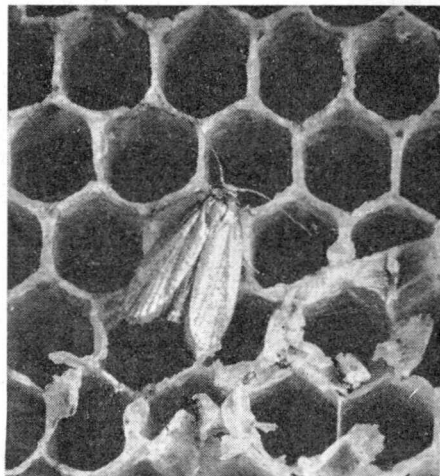
Het meubilair kan te oud worden

Telkens als bij de geboorte een bij de cel verlaat blijven er, ondanks de schoonmaak door de bijen, resten achter zoals bijvoorbeeld het spinsel van de larve. Een raat waarvan de cellen vele malen gebruikt werden voor kraamkamer is hierdoor niet alleen donkerder van kleur maar de cellen zijn tevens kleiner geworden. Wanneer we een oude raat bekijken kunnen we zelf waarnemen dat de hoeken van de cellen als het ware afgerond zijn. De bijen, die geboren worden in cellen van te oude raat zijn hierdoor kleiner van stuk dan zij die voortkomen uit een cel van normale grootte. Deze kleinere bijen zijn minder produktief dan bijen van normale

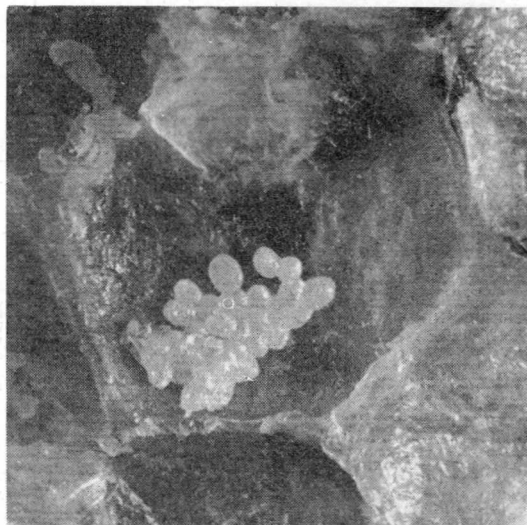
grootte. Verder doet zich het verschijnsel voor dat te oude raten een belemmering kunnen zijn voor een snelle uitbreiding van het broednest. Vooral in het voorjaar kan de ontwikkeling van het broednest ernstig gestagneerd worden wanneer te oude raten aanwezig zijn. Goede raten zijn dan ook van essentieel belang voor een voorspoedige ontwikkeling van het bijenvolk. Dit is dan ook de reden dat wij voor een goede bedrijfsvoering zeker moeten zorgen dat jaarlijks 25 pct. van het aantal raten vernieuwd wordt. Een raat, tegen het licht gehouden, die geen lichtscherm meer door laat dient in onze bijenwoning niet aanwezig te zijn.

Voor de wasmot is de raat een lekkernij

Gedurende ongeveer veertien dagen legt het vlindertje van de wasmot in de bijenwoning van 400 tot 1800 eitjes op kleine groepjes bij elkaar.

Uit deze eitjes komen na ongeveer tien dagen de larfjes te voorschijn. Zich zelf beschermend met een soort spinsel eten zij gangen door de raat. Deze gangen kunnen grote gedeelten van de raat voor de bijen onbruikbaar maken. Aan het einde van de tocht, die ongeveer dertig dagen duurt,

Onze bijen deze maand

Januari is nog een van de stille maanden. Rust is voor onze bijen ook in deze maand een eerste voorwaarde. Direct kunnen wij voor de bijen dan ook nu nog niet veel doen. De stille maanden zijn echter bij uitstek geschikt om indirect onze bijen te helpen. Zo is het mogelijk dat de afdeling waartoe wij behoren een verzoek indient bij het gemeentebestuur, polderbestuur, directie van stichtingen enz., om bij de aanplant rekening te willen houden met de belangen van de imker. Door het lezen van goede bijenboeken kunnen wij onze kennis vergroten tot voordeel van onze bijen en ons zelf. Vooral bij de eerste kennismaking met de bijen zullen wij Nederlandse bijenboeken moeten lezen met een instructief karakter, waarin ons duidelijk en zonder veel ballast de kortste weg gewezen wordt naar een succesvol imkeren. Gelukkig kent ons land vele goede boeken op dit gebied, afgestemd op ons klimaat en dracht. Wij denken hierbij bijvoorbeeld aan „Het leven der bijen” door dr. ir. Minderhoud, „Het grote bijenboek” door R. P. Groenveld, „Bijenhouden met succes” door H. van Gool. Natuurlijk denken we aan nog meer boeken en aan ons verenigingsblad, „Het Groentje”. Het lezen van buitenlandse bijenboeken mag ons nooit verleiden klakkeloos over te gaan tot de daarin beschreven werkmethode. Het klimaat in het betreffende land en de drachtgebieden kunnen daar voor een bepaalde methode ideaal zijn, terwijl die zelfde methode voor ons land tot een mislukking voert. Evenmin is het lezen van een standaardwerk voor de beginners aan te raden. Voor een bepaalde handeling die aan een bijenvolk verricht moet worden zijn dikwijls zo veel manieren beschreven dat het moeilijk is door het bos de bomen te zien. Gewapend met potlood en papier bezoeken we elke film en lezing over bijen en noteren alles waar we maar mogelijk ons profijt mee kunnen doen. Op de vergadering van onze afdeling doen we voorstellen om cursussen te organiseren en bezoeken die dan ook.

Een afspraak met ons zelf

Mogelijk komen we bij het nalezen van de notities, die we vorig jaar maakten over de verichtingen van onze volken, tot de conclusie dat de opbrengst aan honing ver beneden die van onze mede-imkers ligt. Of dat wij genoodzaakt waren bij eenzelfde opbrengst meer arbeid aan onze volken te besteden. Zo zullen wij niet onmiddellijk de schuld hiervan aan onze bijen geven, maar de hand in eigen boezem steken en de afspraak met ons zelf maken dat we dit jaar beslist onze bijen beter van dienst zullen zijn, en ze daardoor de gelegenheid geven te tonen wat ze waard zijn.

Het meningsverschil

Imkers behoren meestal tot het gemoedelijke type. Zij zijn altijd bereid hun mede-imkers met raad en daad te helpen, speciaal beginners doen zelden of nooit tevergeefs een beroep op hen. Een ding is er echter waar wij zelf in zullen moeten beslissen en dat is: welk model bijenwoning vinden wij het meest geschikt. Vragen wij hier raad aan ervaren imkers dan ontdekken wij dat hier een meningsverschil heerst, zowel over het model als over het dubbele of enkelwandige

type. Hebben wij eenmaal een bepaald model in gebruik dan is het zeer moeilijk op een ander maaksel over te gaan. Als stelregel moeten wij hebben dat op een bijenstand alle bijenwoningen van het zelfde model zijn.

De praktijk wijst namelijk uit dat het zeer lastig is als de onderdelen onderling niet verwisselbaar zijn. De beginner die nog weinig kasten heeft bezit nog de mogelijkheid over te schakelen op een ander type. In het algemeen kunnen we zeggen: een bijenwoning moet eenvoudig, gemakkelijk vervoerbaar, praktisch en zeer beslist door een prima vakman vervaardigd zijn. We dienen het eenvoudige tegenover het meer gecompliceerde af te wegen. Het is echter ook voor de bijenwoning zo, dat eenvoud het kenmerk is van het ware.

De millimeters doen het hem

De grootte van de meeste bijenkasten in ons land is zodanig dat zij tien ramen per bak kunnen bevatten. Deze ramen zijn in wezen niets anders dan een houten geraamte, waartussen de bijen hun raten bouwen. Hoe eenvoudig dit alles ook mag lijken, het duurde tot aan de ontdekking der vrije bijenruimte eer het mogelijk was met losse bouw te imkeren. Voor die tijd was het niet mogelijk raten naar believen in en uit de bijenwoning te halen zonder ze te beschadigen. De vrije bijenruimte, ook wel genaamd de bijenweg, is die ruimte welke zich bevindt tussen de vijf en acht mm.

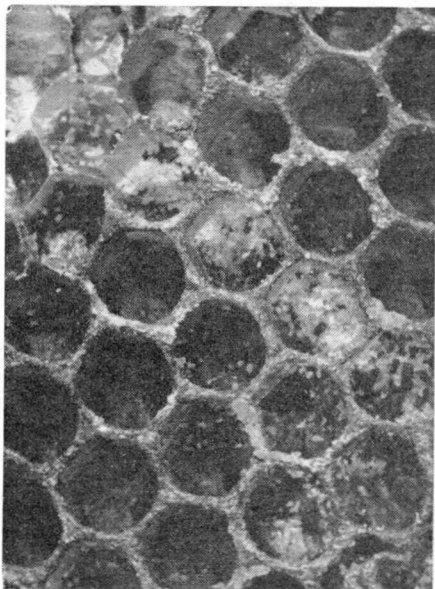
Iedere ruimte die minder bedraagt dan vijf mm wordt door de bijen dicht gekit met een harsachtige stof die propolis of voorwas genoemd wordt. Is de ruimte groter dan acht mm zo zien wij dat de bijen hier raat gaan bouwen. De door de bijen op deze wijze gevulde ruimte is zo stevig dat het niet zelden voorkomt dat, bij het uit de kast halen der ramen, de raat ernstig beschadigd wordt. Nu begrijpen wij ook hoe het komt dat een dekkleedje als gelijmd op de raten zit. Tevens is het ons duidelijk dat een dekplank met bijenruimte heel gemakkelijk te verwijderen is. Ook wil het nog wel eens voorkomen dat tussen de ramen van de boven- en onderdak niet voldoende rekening gehouden is met de bijenweg. Als resultaat zien we dan dat de bijen van het onder- en bovenraam één geheel gemaakt hebben, wat ons natuurlijk veel hinder veroorzaakt bij het behandelen der volken. Zo zien we dat het maken van werkelijk goede bijenkasten en ramen gedegen vakkennis vereist.

Het meubilair van de bijenwoning

Wanneer we een raat bekijken valt het ons op dat, behoudens de koninginncellen, de cellen een zeshoekige vorm hebben. Tevens kunnen we zien, als we de raat tegen het licht houden, dat de cellen aan beide zijden van de raat ten opzichte van elkaar verspringen. En wel zodanig dat de celbodem aan de ene kant van de raat, gedeeltelijk de celbodem vormt voor drie andere cellen aan de andere zijde van de raat. Iedere cel wordt dus begrensd door negen neven cellen. Deze wijze van bouwen maakt het mogelijk om met een minimum aan materiaal een zeer sterke constructie te krijgen. Terwijl tevens door de zeshoekige vorm loze ruimte vermeden wordt. Er zijn twee soorten van cellen die zowel voor het

maken zij een soort van groefje in het hout van de ramen of bijenkast, om zich er in te spinnen. Dit inspinnen geschiedt op plaatsen waar de bijen moeilijk of in het geheel niet kunnen komen.

Bijvoorbeeld: tussen dekkleedje en bovenzijde van het raam, tussen de zijkant van het raam en de wand van de bijenwoning, indien de bijenweg te groot is, tussen de onderkant van het raam en de bodem van de bijenwoning te midden van de wasmull.

Na een week is de gedaanteverwisseling voltooid en komen de vlindertjes te voorschijn. De vlindertjes van de wasmotlarven hebben vrij toegang in elke bijenwoning. Een bijenwoning, die voldoet aan de eisen die de bijenweg stelt en voorzien is van een goede dekplank, zodat de bijen aan alle zijden van de raat kunnen komen, heeft doorgaans de minste last van wasmot.

We houden een oogje in het zeil

Daar goede raten, voor de ontwikkeling van een bijenvolk en voor een goede bedrijfsmethode van uitermate groot belang zijn, is het natuurlijk gewenst dat wij er zeer zuinig op zijn. Dit maakt het noodzakelijk dat we ons regelmatig op de hoogte stellen van de toestand der raten die we in voorraad hebben. Om schimmelvorming te voorkomen hebben wij daarom de raten in het najaar opgeborgen op een droge plaats. De ratenkist, opgestapelde bovenbakken of andere goed af te sluiten ruimte hebben wij toen gevuld met geselecteerde raten die niet te oud waren en zo weinig mogelijk grof werk hadden. Op dat moment hebben wij tevens een middel aangewend ter bestrijding van de wasmot. Indien nodig maken wij bij de controles der raten nogmaals gebruik van een bestrijdingsmiddel. Voor de bestrijding van de wasmot staan ons meerdere middelen ter beschikking. De meest gebruikte zijn wel paradichloorbenzol, formaline en ijsazijn. Paradichloorbenzol bestaat uit witte kristallen, die door verdamping overgaan in gasvorm. Het gas is zwaarder dan de lucht, de kristallen leggen we dus op de bovenste raten omdat het gas naar beneden zakt.

Formaline is een vloeistof waarvan de damp eveneens de wasmot vernietigt. Een goede manier om dit te gebruiken is er een flinke prop watten mee te doordrenken en dit in een schaal-tje op de raten te zetten. Pas op, de damp van formaline is slecht voor de ogen. Ijsazijn is ook een vloeistof waarvan de damp zeer effectief als bestrijdingsmiddel tegen de wasmot aangewend kan worden. We kunnen dit op dezelfde wijze als formaline toepassen. De damp van ijsazijn voorkomt ook de ontwikkeling van de stuifmeelmijt. De ruimte waarin zich de raten bevinden moet goed afgesloten zijn daar het anders mogelijk is dat de damp uit de ruimte ontsnapt. De eitjes van het vlindertje zouden dan weer tot ontwikkeling kunnen komen omdat niet alle bestrijdingsmiddelen de kiemkracht van het eitje doden. Daarom is regelmatige controle noodzakelijk.

De temperatuur stijgt tot tien à twaalf graden Celsius

Zoals bekend is bewaren de bijen tijdens de wintermaanden de afvalstoffen van het verbruikte voedsel in hun endeldarm. Wanneer nu de buitentemperatuur stijgt tot 10 à 12 graden Celsius en de warmte dringt in de bijenwoning door, benutten de bijen deze voor het maken van een vlucht waarbij ze hun endeldarm ledigen. Deze zogenaamde reinigingsvlucht is ieder jaar weer een schouwspel waarbij het hart van ons imkers wat vlugger gaat kloppen. We zien als het ware dat de bijen tot nieuw leven gewekt zijn en de natuur bezig is uit haar winterslaap te ontwaken. Duizenden bijen verlaten hun woning en weldra is er rond de bijenstand een enorm vliegspel gaande. Hoe mooi dit alles voor de imker ook zijn mag, helaas is er ook een minder mooie kant aan verbonden. De bijen bevullen namelijk de omgeving met hun uitwerpselen. Vooral op te drogen hangend wasgoed is het bijzonder vervelend dergelijke vlekjes aan te treffen. Daarom doen we er goed aan indien de reinigingsvlucht verwacht kan worden onze burens te waarschuwen. De reinigingsvlucht kan zich einde deze maand voordoen, al naar gelang de temperatuur is, maar het kan ook nog wel meer dan een maand duren. Mocht de reinigingsvlucht plaats vinden indien er sneeuw ligt dan doen we er goed aan voor de bijenwoningen wat oude zakken, matten, stro of iets dergelijks op de grond te leggen. De bijen hebben namelijk nog wel eens de gewoonte voor hun woning op de grond te gaan zitten. In dit geval zouden ze kunnen verkleumen en niet meer in staat zijn de woning te bereiken. Het verlies aan bijen dat hierdoor kan ontstaan moeten we zoveel mogelijk verhinderen. In deze tijd van het jaar is iedere bij die we verliezen door nalatigheid of anderszins, nadelig voor een snelle ontwikkeling van het bijenvolk in het voorjaar. Na de reinigingsvlucht kan het bij invallende koude lange tijd duren voor de bijen zich opnieuw buiten hun woning begeven. Als er sneeuw ligt stellen sommige imkers de reinigingsvlucht van hun bijenvolken wat uit door oude zakken etc. voor de bijenwoning te hangen waardoor de warmte en het reflecterend licht van de sneeuw niet zo gemakkelijk in de woning kunnen doordringen. Zodra de sneeuw gesmolten en het gevaar van verkleumen voorbij is geeft men de bijen weer de gelegenheid de reinigingsvlucht te maken. We passen dit middel alleen

toe wanneer het zo goed als zeker is dat het gunstige weer van langere duur zal zijn. Het gevaar hiervan is ; dat door het weer plotseling invallen van de koude de bijen worden genoodzaakt de reinigingsvlucht voor lange tijd uit te stellen. Dit kan dan overbelasting van de endeldarm ten gevolge hebben wat op zijn beurt weer roer kan veroorzaken

Een goede imker behoeft ook nu nog niets aan de volken te doen

Hebben wij in het najaar onze bijen op de juiste wijze geholpen zich op de winter voor te bereiden, dan is er nu geen enkele reden om zorg te hebben over hun lot. Zelfs wanneer er op onze stand een bijenvolk mocht zijn dat geen deel neemt aan de reinigingsvlucht, is het niet nodig ons hierover bezorgd te maken. We weten immers toch dat een groot volk in verhouding tot een klein volk minder voedsel verbruikt als het de trosvorm aangenomen heeft. Hierdoor zal ook de hoeveelheid afvalstoffen in de endeldarm en de behoefte aan een vroege reinigingsvlucht minder zijn.

Bij grote volken van een ras dat de eigenschap bezit vroeg met het broeden te beginnen staat de zaak juist anders. Om te broeden voeren de bijen de temperatuur in het nest op tot ongeveer 35 graden C. Dit maakt het voor hen noodzakelijk meer voedsel op te nemen wat de darm spoediger met afvalstoffen vult en de behoefte aan een reinigingsvlucht groter maakt. Deze vroege broedaanzet houdt verband met de ras-eigenschappen van het betreffende volk waarover we later meer zullen vernemen. Volken die in de schaduw staan kunnen mogelijk de reinigingsvlucht later maken dan volken die in de zon staan. Hetzelfde kan plaats vinden met volken die in een dubbelwandige bijenkast gehuisvest zijn. Ook hier kan de warmte van de zon niet zo gemakkelijk tot de bijen doordringen. We storen onze volken echter in geen geval door op een of andere manier een reinigingsvlucht te forceren. Volken die goed ingewinterd zijn en gedurende de winter niet gestoord worden kunnen maanden lang de koude verdragen zonder uit te vliegen. Het niet deelnemen aan de reinigingsvlucht als gevolg van verkeerd inwinteren kan verschillende oorzaken hebben, zoals:

1. Te weinig voedsel verstrekt

Het volk is door gebrek aan voedsel de hongerdood gestorven. In dit geval hebben wij in het najaar het volk te weinig voedsel gegeven, of het is in het najaar van de voorraad voedsel beroofd. Wanneer wij bij de regelmatige bezoeken die we aan de bijenstand brengen, door het voorzichtig optillen aan de achterzijde van de bijenkast, tot de onaangename ontdekking komen dat een volk een ernstig voedseltekort heeft dwingt het ons maatregelen te treffen, om het volk voor de hongerdood te behoeden. We openen in zo'n geval de bijenkast en brengen de voorraad voedsel weer op peil, bij voorkeur met raten gevuld met voedsel. Hebben wij geen raten met voedsel in voorraad dan leggen we op het volk een borstplaat. Wanneer de weersgesteldheid het toelaat gaan we over op vloeibare voeding. Voor de bijen van honger sterven treedt er eerst een toestand in van schijndood. Hebben wij het (on)geluk onze bijen in deze toestand van schijndood te vinden, dan brengen we zo mogelijk het volk in een verwarmd ver-

trek en laten een klein straaltje lauwwarme suikersiroop tussen de bijen lopen. De bijen leven spoedig weer op waarna we het als hierboven beschreven verder behandelen. In geval we het volk borstplaat verstrekken dompelen we dit eerst onder in lauwwater. Borstplaat kunnen we maken door acht delen suiker en een deel water al roerende te koken tot we er draden van kunnen trekken. Waarna we het ter afkoeling uitgieten in een kartonnen doosje, etc. Deze wijze van vervaardigen geldt bij sommige inkers als de beste, wat ze in werkelijkheid niet is, daar er een paar niet te verwaarlozen nadelen aan verbonden zijn. De borstplaat volgens dit recept klaar gemaakt wordt keihard en bestaat uit grote kristallen. Om deze harde substantie op te kunnen nemen hebben de bijen water nodig wat voor hen in deze tijd van het jaar moeilijk te verkrijgen kan zijn. Bovendien is de grootte van de kristallen er oorzaak van dat een deel van de borstplaat verloren gaat. Als de bijen de borstplaat opnemen en de kristallen komen los te liggen valt een groot deel tussen de raten door op de bodemplank. Een smeuge borstplaat, waarvan de kristallisatie gelijkenis vertoont met die van honing, die de boven genoemde bezwaren niet heeft kunnen we als volgt maken. Zes delen suiker en een deel water brengen we al roerende aan de kook tot alle suiker opgelost en de vloeistof helder is. We nemen nu de pan van het vuur en blijven doorgaan met roeren tot de vloeistof begint te kristalliseren, waarna we het ter afkoeling uitgieten. Mede door het grotere vochtgehalte is deze fondantachtige borstplaat door de bijen gemakkelijker op te nemen, terwijl geen suiker als afval op de bodemplank terecht komt.

2. Het voedsel is verkeerd opgeslagen

Zijn wij er te laat in het najaar, toen de voorraad bijna of helemaal opgenomen was, toe overgegaan raten met broed bij te hangen dan kan dit voor het volk moeilijkheden veroorzaken. De kans bestaat namelijk dat wij door dit te late inhangen zelf een gedeelte van de voorraad wintervoedsel voor de bijen onbereikbaar hebben gemaakt. Bij het invallen van de koude hebben de bijen zich samen getrokken op de voorraad aan de ene zijde van de ingehangen raten. Is deze hoeveelheid voedsel opgebruikt dan zijn zij bij koude niet in staat, over de inmiddels leeg gekomen ingehangen raten, zich te verplaatsen naar de voedselvoorraad aan de andere zijde van deze raten. Een andere mogelijkheid kan zich voordoen als de bijen van de heide terugkomen en wij de kantramen gevuld met honing verwijderen en er lege raten voor in de plaats hangen. Gaan we er nu toe over het volk snel zijn wintervoorraad te geven dan kan het gebeuren dat de bijen hiermede de lege ingehangen raten gaan vullen, terwijl er direct rond het broednest niets dan heidehoning zit. Als de koude er is trekken de bijen zich samen op het broednest terwijl de daar aanwezige heidehoning hen als voedsel dient. Wetende dat heidehoning, in tegenstelling tot suiker, zeer veel afvalstoffen bevat die zich in de endeldarm ophopen is het niet moeilijk te begrijpen dat hierdoor gemakkelijk roer kan ontstaan. Weer een reden om in het najaar het aantal raten terug te brengen in overeenstemming met de grootte van het volk. In de hierdoor ontstane ruimte plaatsen we dan scheidingsplankjes of vulblokken, wat de bijen verhindert het voedsel verkeerd op te slaan.

3. Het verstrekken van onvolwaardige suiker

Het als wintervoedsel verstrekken van afvalsuiker die door sommige firma's goedkoop aangeboden wordt kan onze bijen zeer nadelig zijn. Deze afvalsuiker is op een of andere manier niet zuiver gebleven en vermengd met andere stoffen, vuil, etc. Deze afvalstoffen kunnen een snelle overbelasting van de endeldarm veroorzaken waardoor roer kan optreden. Vooral als er veel in vermengd is kan het bijzonder slecht voor de bijen zijn. Gelukkig kunnen wij er ten volle op vertrouwen dat de minimale hoeveelheid denaturerende middelen in suiker van het Bijenhuis te Wageningen onschadelijk is voor de bijen.

4. Het voedsel gaat gisten

Wanneer wij bijenkasten hebben die lekken of waarvan de wanden gescheurd zijn en vocht doorlaten is het mogelijk dat de voedselvoorraad hierdoor wordt aangetast. Vocht kan de voorraad voedsel tot gisting brengen en dit kan weer aanleiding tot roer worden. Het voedsel kan ook gaan gisten wanneer wij in het najaar te laat met de inwintering beginnen. De bijen kunnen dan met het invallen van de koude de suikersiroop misschien nog niet voldoende ingedikt hebben. Het teveel aan vocht in het voedsel veroorzaakt ook dan gisting.

Wat kunnen we aan de vliegplank waarnemen

In de eerste plaats letten we op of er ook iets is

waarover in het Groentje van vorige maand geschreven werd. Verder kunnen we bij grote koude ijskristallen bij de vliegopening waarnemen, dit komt door het bevroren van de waterdamp die door de tros veroorzaakt wordt; als we dit zien kunnen we wel zeker zijn dat alles nog goed in orde is. Binnen in de woning is de waterdamp nu ook bevroren, als de dooi invalt wordt het smeltwater er van bij de vliegopening zichtbaar. Ook dit is een goed teken. In verband met dit water is het beter in het najaar reeds de bijenkast iets voorover te zetten, zodat het water via de opening de bijenkast verlaten kan.

Wat wij niet moeten vergeten

1. Om op de vergadering van onze afdeling het voorstel te doen een cursus te organiseren, indien dit niet uitvoerbaar is dan zeker in ieder geval een lezing of film aanvragen.
2. Dat jaarlijks 25 procent van het aantal raten vernieuwd moet worden.
3. De raten die we in voorraad hebben te controleren.
4. Volken die te weinig voedsel hebben zo mogelijk ramen met voedsel geven, hebben we die niet dan leggen we op de raten van het volk een borstplaat.
5. Een fondantachtige borstplaat is gemakkelijker door de bijen op te nemen, terwijl geen suiker verloren gaat.

RENKUM

H. FOLMER.

Ha, die Willem!

Onder dit motto verscheen in het Groentje van november j.l. een artikel van de heer J. v. d. Sluijs, dat mij wakker maakte en aanzette tot het schrijven van dit stukje.

Ik gebruik namelijk de hier beschreven kast al enige jaren tot grote tevredenheid en het deed me dus goed te lezen dat ook een andere imker in ons land vrijwel precies dezelfde kast heeft uitgedacht.

Nadat ik een zestal jaren met spaarkasten had gewerkt wilde ik mijn bijenstand verder uitbreiden en ontwierp hiertoe bovengenoemde kast, die niet alleen goedkoper, maar ook praktischer was en die ik de naam „Economie-kast” gaf. Er werden verder een dertigtal volken bijgekocht, meest gehuisvest in dubbelwandige Simplexkasten; maar al na een paar maanden was ik deze kasten zo zat dat ze in de volgende winter allemaal tot Economiekasten werden omgebouwd.

Over de maten van deze kast schreef ik reeds in het Groentje van december 1960 op blz. 181 en de heer v. d. Sluijs geeft hiervan zulke duidelijke tekeningen, dat we hierop niet verder hoeven in te gaan.

Er zijn natuurlijk imkers, die zweren bij dubbelwandige kasten en dat is hun goed recht; men went immers aan het werken met bepaald materiaal en het lijkt dan alsof er geen beter kan bestaan. Verder geven we niet graag toe dat we jaren lang op een minder economische wijze hebben gewerkt en blijven liever in ons heilig huisje zitten om vandaar uit anderen, die eventueel in hun heilige huisjes blijven zitten, te beschieten. Laten zij echter deze kast

of de spaarkast proberen en dan een eerlijk oordeel vormen.

Eigenlijk moeten we ons een beetje schamen dat we nu pas gaan imkeren met een kast, die bij andere landen al tientallen jaren in gebruik is. Deze Economiekast is immers niets anders dan een kruising van onze Simplexkast met de Langstrothkast. Ook in Engeland heeft men al enige tijd een dergelijke kruising in gebruik. De Spaarkast wordt al door zeer veel imkers in ons land gebruikt; maar het kan nog eenvoudiger, nog goedkoper en nog doelmatiger. De Spaarkast broedkamer heeft altijd nog bijna anderhalf maal zoveel hout als de Economiekast broedkamer.

Voor de bijen blijft de ruimte gelijk; maar voor de imker is deze kast kleiner, lichter en dus gemakkelijker te hanteren, hetgeen vooral bij het reizen een genot is. Dus alleen maar voordelen bij een lagere kostprijs.

Het bezwaar van de te kleine broedkamer blijven we natuurlijk houden en we moeten met twee broedkamers blijven werken. Hieraan zouden we tegemoet kunnen komen door met de Buckfast kast van broeder Adam te gaan werken, waarvan de broedkamer een tweemaal zo groot raatoppervlak heeft als die van de Simplex. Het afzagen van de oortjes is geen groot bezwaar; de kortorige ramen kunnen nog zeer goed in kasten voor lange oren worden gebruikt, eventueel door een latje in de oortjesruimte te leggen. Onze imkerij zou er stellig mee gebaat zijn als de produktie van alle huidige kasten werd gestopt en slechts deze Economiekasten en eventueel Buckfastkasten werden gemaakt.

Wees dus niet bang en ga gerust deze kast gebruiken, u zult er geen spijt van hebben.

Drs. P. J. ROMEIJN

UIT DE JAAGKIEPS

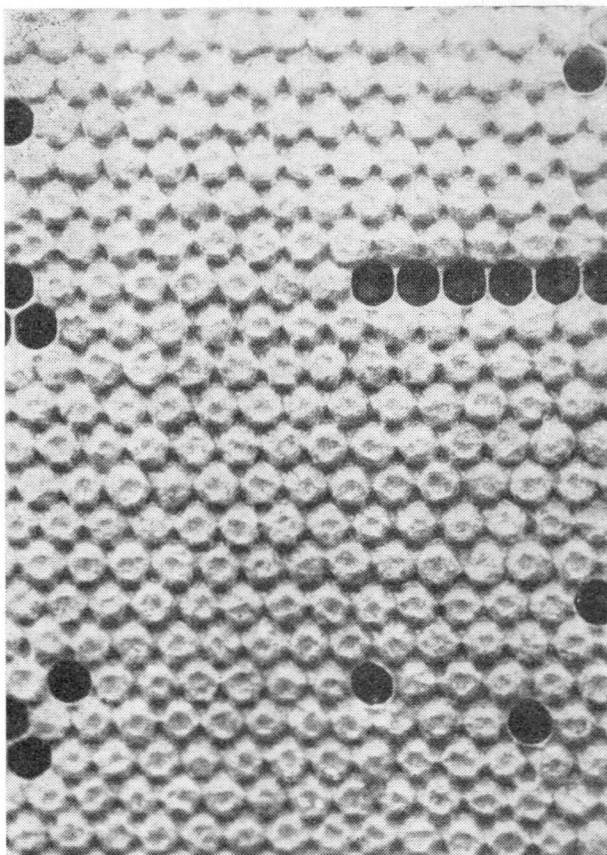
Bij het begin van 1962 wenst Jékavé lezers en lezeressen en hun familie een voorspoedig en honingrijk jaar.

Een vraag

In de Gazette Apicole 1961/8 stond bijgaande plaat, die getekend werd door Pieter Breughel de Oudere (1520—1569). De redactie van genoemd blad was zo vriendelijk het cliché ervan in bruikleen te geven. Zij had als onderschrift vermeld dat de prent voorstelt: de ezel in de klas. De leerling op de voorgrond, die in een bijenkorf kruipt, zou dit doen om een tuchtiging van de meester te ontlopen. Maar daar er bijen om de korf vliegen lijkt mij dit onwaarschijnlijk. Wie van de lezers kan uitleggen wat de bedoeling van de schilder is geweest? Het Nederlandse onderschrift van de gravure luidt: Al reyst den esele ter scholen om leeren... is eenen eselen en sal gheen peert wederkeeren.

Bijenbroed als voedsel

Als u de foto bekijkt van het mooie stuk gesloten werksterbroed, zult u het vreemd vinden, dat geleerden in Amerika een middel gevonden hebben om de larven uit de cellen te halen en wel om als voedsel te dienen voor mens of dier. Zoals reeds eerder vermeld heeft men

in Canada proeven genomen met bijenlarven als voedsel.

Om deze larven in voldoende mate te kunnen leveren heeft men aan de Cornell Universiteit te Ithaca een methode ontwikkeld. Hierover schrijft Dh. Gary in Gleanings 1961/9 als volgt: Het eiwitgehalte van larven is 15.4%, bijna evenveel als van eierdooier; het vetgehalte van 3.71% nadert dat van melk (3.9%), verder bevatten de larven veel vitaminen A en D. Waarom zouden dan deze larven niet op de voedselmarkt komen, zij zijn niet meer exotisch dan vele andere voedingssoorten als b.v. kaviaar.

Voor de proeven werden 5 raams kastjes gebruikt daar deze gemakkelijk te hanteren zijn. De broedaanzet werd geconcentreerd op bepaalde ramen, door deze van koninginrooster te voorzien. Elke vierde

dag werd zo'n raam met eitjes vervangen door een ledig raam. Men liet het broed ontwikkelen totdat de larven verzegeld waren, dan hebben deze de grootste afmetingen. De ramen worden ontzegd met een dun gekarteld mes, vervolgens worden de larven met een waterstraal aan weerszijden uit de cellen gespoten, waarbij zij niet beschadigd worden en op een zeef van kaasdoek worden opgevangen. Nadat het water uit de ramen geslingerd is, kan men deze opnieuw gebruiken. De koningin geeft aan donkere raat de voorkeur. Men kan minstens een pound larven per week van een koningin oogsten.

Daar het dieet der larven samengesteld is uit stoffen, die ook reeds door ons worden gebruikt (honing, stuifmeel koninklijk voedsel) is er geen reden om bijenlarven niet als een gezond voedsel te beschouwen. Voedselkundigen zeggen dat ze een smaak gelijkend op walnoten hebben. Mochten de larven niet door mensen worden geaccepteerd, dan zullen ze toch een gezocht voedsel worden voor insecten-etende dieren in gevangenschap. Als er genoeg vraag zou komen zou men larven ongetwijfeld bij tonnen kunnen leveren.

Oude raten bruikbaar maken

Uit het Russische blad Pchelovodstvo neemt die Biene 1961/10 de volgende raad over om oude raten bruikbaar te maken. Een oude Rus vult bij strenge vorst een oude raat met water en zet deze dan buiten. Door het uitzetten komen de cocondraden los van de zijwanden der cellen. Na ontdooid te zijn kunnen de cocons geheel uit de cellen geslingerd worden, waarna de raten als nieuw zijn.

Wasmot bestrijden

Uit dezelfde bron een middel om de wasmot te bestrijden, maar dat in ons land niet toegepast zal kunnen worden: Plaats de raten twee uur lang in een stoombad in de Sauna. Nog een voordeel is dat daardoor een kleverig vlies over de aanwezige stuifmeelcellen komt, waardoor schimmel en uitdroging voorkomen worden.

Honing tegen leukemie (bloedziekte)

Medio september j.l. bracht een krantenbericht het nieuws,

dat voor een achtjarige jongen in Noord-Engeland de Parijse dokter Gautrelet, die een speciaal honing-preparaat tegen leukemie heeft, met een speciaal daarvoor afgestaan vliegtuig van de Royal Air Force van Parijs naar Middleborough werd gebracht. De jongen kon volgens de behandelende geneesheren niet lang meer leven. Volgens een overgenomen bericht uit de Duitse pers in Imkerfreund 1961/11 zou het preparaat Koninklijk Voedsel bevatten en zou de Parijse dokter daarmee reeds het leven van een meisje in Noord Engeland met enige jaren verlengd hebben.

Honingkamers bijenvrij maken

In het laatste novembernummer geeft onze redacteur een bruikbare afkorting voor het nieuwe middel om de bijen af te schrikken n.l. PROP-AN. Uit het slot van zijn artikel blijkt dat men proeven wil nemen. In Amerika schijnt men nog niet geheel eens te zijn over de toepassing. In het Canadian Beejournal 1961/10 vinden we een uit de Minnesota Beekeepers Magazine overgenomen bericht van een bijenhouder die met de voorgeschreven wijze geen succes had. Maar van 'n paar collega's vernam hij dat zij dit wel hadden en wel door de volgende methode: Als bij carbolzuur gebruikten zij speciale metalen deksels, zwart geschilderd, welke aan de onderkant met ruwe jute waren bekleed (zie Jaagkieps 1961/11). Zij namen 1 deel Prop-an op 3 delen gedestilleerd water en bij het in gebruik nemen van het deksel sprenkelden ze 2 eetlepels hiervan in elk deksel en bij oplegging de helft van deze dosis. Het middel verliest zijn kracht tamelijk snel, zodat het elk half uur vernieuwd moet worden. Deze bijenhouders hebben 14 deksels met twee man in gebruik gehad; door verkregen routine zal men vlugger kunnen werken.

Het middel moet van te voren gemengd worden en gebleken is, dat het beter wordt als het enige uren staat. Op sommige dagen was het toedienen van wat rook doelmatig.

Als er niet-gezegelde honing in de honingkamer zit, verdwijnen de bijen, die met hun kop in de cellen zitten, niet. Deze bijenhouders hadden met deze methode 60.000 pound geoogst en zij waren zeer tevreden. Er

waren dagen, dat Prop-an beter werkte dan carbol.

Een andere bijenhouder heeft een ander middel toegepast, hij gebruikt de spuit waarmee hij zijn auto met lucht schoonspuit. Hij plaatst daartoe de honingkamer voor de kast en met een stroom lucht worden de bijen er uit geblazen, zij hadden hiervan niet geleden want zij vlogen weg.

Prop-An trekt overal de aandacht. De redacteur van het British Beejournal deelt in het nummer van 11 november mede, dat hij bij een groothandel in chemicaliën inlichtingen heeft ingewonnen. Prop-an kan billijk en gemakkelijk betrokken worden, maar de imkers zullen bij apotheken moeten kopen. Maar deze kunnen mogelijk afkerig zijn om het te leveren door de „erg bijtend en gevaarlijke natuur”. Gewaarschuwd wordt om bij gebruik voorzichtig te zijn de dampen niet in te ademen. Dit vindt genoemde redacteur vreemd, daar bij proeven in Amerika muizen geen nadelige gevolgen hadden ondervonden.

In het nummer van 14 oktober van genoemd Engels blad schrijft een bijenhouder, die eens een volle honingkamer bijenvrij moest maken en geen tijd had om de bijenuitlaat te gebruiken, hoe hij dat gedaan heeft. Hij legde op de raten een vierkant stuk van een oud laken en sprenkelde een mengsel van gelijke delen ether, chloroform en spiritus. In twee minuten, na een verwarrend gezoem, lagen de bijen op een hoop op het uitlaatbord, maar zij kwamen spoedig weer bij, maar toen waren de honingramen reeds weg genomen.

Nu vraagt deze imker zich af, of zijn methode ook nadelige invloed op de bijen kan hebben, de gewonnen honing heeft in elk geval een uitstekende geur en aroma en is vrij van elke bijsmak.

Honing-reclame

In Schotland heeft men in de laatste maanden van het afgelopen jaar in elke boekhandel en in elke krantenkiosk een reclame voor „Honey” kunnen vinden. Het was echter niet de bedoeling om voor honing reclame te maken, ofschoon de honinghandel er wel door gebaat zal zijn.

Maar het Engelse „Honey” wil niet alleen zeggen „honing”, maar ook „geliefde (zoetelief)”

en een in 1962 verschijnend dames-maandblad zou de titel voeren van „Honey”. Ook in ons land is voor honing, zij het dan voornamelijk buitenlandse, flinke reclame gemaakt. Op 26 oktober verscheen in de grote bladen een advertentie van de „Bijenkorf” onder het motto: Een keer per jaar is de Bijenkorf werkelijk een Bijenkorf. Deze zaak biedt 40 soorten honing uit 20 landen aan. In de advertentie staan 21 soorten aangeboden en niet tegen afbraak-prijzen. De kroon spant een honingpot in de vorm van een bijenkorf van de grote Mexicaanse bijenstand Miel Carlota. De pot bevat 453 gram honing, een melange van chayotillo, mango, sinaasappel, suikerriet, en kost, schrik niet, 9 gulden.

Bijna de laagste prijs wordt gevraagd voor een half-ponds flacon Nederlandse klaverhoning, nl. 114 cents. De laatste aanbieding (het vergift zit in de staart) is een glazen pot zuivere bloemenhoning tegen f 1,—, 3 potten voor f 2,75. Enkele aanprijzingen zijn nogal dubieus:

uit Colorado, Golden Dandelion-paardebloemhoning, de geur van zon over de velden; uit Washington, amberkleurige dennenhoning. Pittig geurend als een zomers dennenbos. Het

etiket op de flacon geeft aan: Fireweed (wilgenroosje) honey. Laten wij onze honing bij verkoop toch ook in keurige opmaak en tegen goede prijs aan de man trachten te brengen.

Nieuws uit Frankrijk

In Frankrijk wordt de honingprijs in overleg met groothandelaars, importeurs en bijenhouders vastgesteld. De vertegenwoordigers komen daartoe tweemaal per jaar bijeen. Op de vergadering van 3 september 1961 werden de prijzen als volgt vastgesteld:

Levering aan groothandel 3,50 N.F. per kg, aan tussenhandel 5.— N.F. en aan consument 6,30 N.F. per kg voor eerste kwaliteit.

In Frankrijk is de afstand van de plaats, waarop men bijen mag houden tot naburige eigendommen en publieke weg geregeld bij de wet van 31/3 1926. Volgens deze wet is men aan geen afstand gebonden als men zijn bijenkasten afschermt door een muur, houten schutting, levende of dode haag, niet onderbroken, van minstens 2 m. hoog boven de grond.

Nu hebben enige prefecten in nadere reglementen voorgeschreven, dat de hoogte van 2 meter moet worden gerekend vanaf het vliegpat van de

hoogst geplaatste kast. Dit wordt door de bijenhouders als onwettig beschouwd.

In Frankrijk wordt gerekend dat men van zijn volken inkomsten heeft, die belastingplichtig zijn. In de verschillende departementen zijn daarvoor bedragen vastgesteld, welke niet groot zijn: verschil wordt gemaakt met volken waarmede men reist. De bedragen zijn in het algemeen niet hoger dan 5 N.F., alleen in de Gironde zijn zij maximaal 14 N.F.

Maar in de beide departementen van de Seine worden volken waarvan men koninklijk voedsel wint aangeslagen voor 40 N.F. (L'Apiculteur 1961/11).

Dr. Annie D. Betts †

Op 12 september 1961 overleed in Engeland op hoge leeftijd Dr. Annie D. Betts. Van haar hand verschenen boeken over de anatomie en ziekten der bijen, zij was van 1929 tot 1949 redactrice van Beeworld. Hierin verzorgde zij een rubriek Press Mirror, waarin zij een overzicht gaf van nieuws uit buitenlandse tijdschriften. Deze rubriek heeft mij voor ogen gestaan toen de heer Joustra mij in 1938 verzocht een maandelijke bijdrage voor het Groentje te geven.

Jékavé

KRAINER KRAAM

Resultaten Spiekeroog

Voor onze telers is het van belang kennis te nemen van de resultaten van het eilandbevruchtingsstation Spiekeroog, dat vergeleken kan worden met ons bevruchtingsstation op Schiermonnikoog.

Aanvoer: 841 bevruchtingsvolkjes. Bevrucht: 511 (is 60,7 pct.) Vele volkjes bleven 4 weken op het eiland. (In de Duitse eenraams-bevruchtingskastjes, die hier uitsluitend worden gebruikt, kan de beheerder van het station door het glas controleren of de koningin aan de leg is.)

Het weer op het eiland was niet zo slecht als aan de vaste wal, er viel niet zoveel regen, maar het was voor een deel erg stormachtig en koud. Op het eiland stonden 3 darrevolken, maar het aantal darren was niet opgewassen tegen de grote aanvoer.

De resultaten vóór half juni waren minder goed dan daarna, men wijf dit o.a. aan te vroege teelt, in volken zonder voortplantingsdrift. (Op 1 juni waren reeds 322 volkjes ingezonden.)

Tuinbouwgid 1962

Aan de nieuwe uitgave verleenden meer dan 175 deskundigen hun medewerking uit kringen van de voorlichting, het onderzoek en de praktijk.

De Tuinbouwgid 1962 telt ruim 730 pagina's, is goed verzorgd en rijk geïllustreerd. De nieuwe uitgave biedt zowel voor de praktijk als voor het tuinbouwbedrijfsleven een overvloed van waardevolle gegevens en adviezen op velerlei gebied. De nieuwste ontwikkelingen op het gebied van teelt, bemesting, technische hulpmiddelen en methoden van ziekten- en onkruidbestrijding zijn in deze nieuwe jaargang verwerkt.

Door de overzichtelijke indeling van de inhoud, een uitgebreid register van trefwoorden en een uitvoerige lijst van personen en instellingen kan men snel en doeltreffend de gewenste inlichtingen verkrijgen. Het viel ons op dat in de tabel van groenbemestingsgewassen luzerne als „matig” geschikt wordt genoemd voor de bijen en Phacelia als „niet” geschikt als bijenplant. Laat gezaaide Phacelia komt inderdaad pas in bloei als de bijen er weinig meer aan hebben, maar vroeg gezaaid is het een uitstekende bijenplant, die het overigens op lichte gronden beter doet dan op zwaardere.

De prijs van deze uitgave bedraagt f 9,50 per exemplaar en kan besteld worden bij de Staatsuitgeverij te Den Haag, bij de organisaties en de boekhandel.

erfelijkheid van de honingbij

Inleiding

Een bijenlichaam bestaat evenals dat van de meeste andere planten en dieren uit cellen. Een cel is een klompje protoplasma (oervloeistof) met een kern. In die kern bevinden zich chromosomen, waarin zich de erfelijke eigenschappen bevinden. Nu heeft iedere diersoort een voor die soort karakteristiek aantal chromosomen. Zo heeft de mens er 48, het zo goed bestudeerde bananenvliegje 8 en de honingbij 32. Bij de voortplanting versmelten twee geslachtscellen met elkaar, met als gevolg, dat er twee maal zoveel chromosomen in de bevruchte eicel zitten, als in een geslachtscel. Bij de honingbij zitten er in de eicel 16 en de manlijke zaadcel ook 16. Na de bevruchting zitten er in de eicel 32, die twee aan twee gelijkwaardig zijn. De cellen, die uit deze eicel ontstaan krijgen allemaal dit dubbele aantal chromosomen mee. En wanneer nu de volwassen koningin geslachtscellen gaat maken, heeft er een halvering van de chromosomen plaats. Zou dit niet gebeuren, dan zouden er bij iedere opvolgende generatie twee maal zoveel chromosomen ontstaan. Nu doet zich bij de Vliesvleugelige insecten echter een bijzonder geval voor. Het mannetje ontstaat uit een onbevruchte eicel. Hierdoor blijft het aantal chromosomen enkelvoudig. De dar heeft in iedere lichaamscel dan ook 16 chromosomen, tegen de koningin en de werkster 32. Dit was tot voor kort de enige verklaring voor het ontstaan van darren. Nieuwere onderzoeken echter hebben uitgewezen, dat bovenstaande wetenswaardigheden weliswaar in grote trekken juist zijn, doch dat nog andere factoren mede in het spel zijn.

De bevruchting van de koningin

De bevruchting van de koningin geschiedt normaliter hoog in de lucht. Een zeer groot aantal darren is daarbij aanwezig. In verband met het inrichten van een bevruchtungsstation vraagt men zich steeds af, hoeveel darren zijn er nodig om één koningin te bevruchten. Betrouwbare proeven, genomen door St. Taber III in 1954 en door Cale en door Peer in 1956, hebben het volgende uitgewezen: op een bevruchtungsstation werden darren van twee verschillende rassen in een even groot aantal gebracht. Er werden 200 koninginnen bevrucht, waarvan 6 door uitsluitend darren van het ene ras, en 2 door uitsluitend darren van het andere ras. Met behulp van de waarschijnlijkheidsrekening kon hieruit worden berekend, dat de koninginnen door 7—10 darren werden bevrucht. Het aantal darren, dat nodig is om een koningin te bevruchten, is echter veel groter. Dit komt o.a., omdat er darren zijn, die trachten in de soms aanwezige bruidswerm, met werkbijen te paren (Fyg 1960) en ook omdat hoogstwaarschijnlijk alleen de beste darren in staat zijn met de koningin te paren. 100 darren per koningin zal op een bevruchtungsstation zeker geen luxe zijn.

Het ontstaan van darren

Wolossewitsch heeft in de jaren 1956 en 1957 in een tiental experimenten getracht darrenlarven van verschillende ouderdom in hun cel te vervangen door werksterlarven van verschillende

ouderdom. Van de vele combinaties, die zich hierbij voordeden, wil ik het volgende sprekende geval eruit kiezen. Darrenlarven van twee dagen oud werden vervangen door één tot drie dagen oude werksterlarven, in drie proeven van elk ongeveer 60 stuks. Van de dieren, die hieruit ontstonden, waren respectievelijk 28 pct., 15 pct. en 31 pct. darren. Darren kunnen dus uit bevruchte eieren ontstaan door het voedsel te eten, dat bestemd is voor werksterlarven.

Het ontstaan van werksters en koninginnen.

Het omgekeerde geval van het vorige is al veel langer bekend. Over het ontstaan van werksters en koninginnen uit onbevruchte eieren werd reeds melding gemaakt door Hewitt in 1892 en later door Onion in 1912 en door Mackenzie in 1953. Ook Wolossewitsch heeft hierover proeven gedaan. In slechts één van zijn experimenten, die waarin hij twee dagen oude werksterlarven verving door twee dagen oude darrenlarven, ontwikkelden zich van de 35 dieren, 7 tot darren en 6 tot werksters. Bij sommige rassen (Afrikaanse en in mindere mate ook het Italiaanse en het Kaukasische) is waargenomen, dat zich in een moerloos volk, waarin eierleggende werksters aanwezig waren, een goede koningin ontwikkelde. Tücker gaf daaromtrent in 1958 enige opheldering. Hij beproefde 68 onbevruchte koninginnen van verschillende rassen. 79 pct. daarvan bracht vaderloze werksters voort. Donkere Europese koninginnen 1, Kaukasische 1½ en Italianen 4,8 vaderloze werksters per koningin. Volgens hem ontstaan in dit geval alleen werksters wanneer de eieren vertraagd worden gelegd (zoals dat bij een onbevruchte koningin meestal het geval is), waardoor de rijpingsdelingen gestoord verlopen. Eenvoudig voorgesteld kan men zich denken, dat twee eicellen bij hun ontstaan versmelten tot één, waardoor net als bij een bevruchting een dubbel aantal chromosomen ontstaat.

Het aantal chromosomen

Wij hebben in het voorgaande gezien, dat dieren normaal een dubbel aantal chromosomen hebben, één stel van moederskant en één stel van vaderskant. Men zegt, dat ze DIPLOÏD zijn. Geslachtscellen hebben het enkele aantal chromosomen, men noemt ze HAPLOÏD. Wanneer door een afwijking twee haploïde eicellen versmelten, ontstaat er een diploïde eicel, waaruit al naar gelang de voeding een werkster of een koningin groeit. Gebeurt dit niet, dan groeit er natuurlijk een dar uit, met een haploïd aantal chromosomen. Wanneer nu onder de zelfde omstandigheden twee diploïde cellen versmelten ontstaat er een cel met vier stel chromosomen (TETRAPLOÏD). Van sommige cultuurgewassen zegt men, dat ze door chromosoomverdubbeling tetraploïd geworden zijn. Deodikar, Thakar en Shah hebben in 1959 aangetoond, dat het waarschijnlijk is, dat zo'n chromosoomverdubbeling bij bijen ook plaats heeft gehad. Zij toonden aan, dat de aan onze bij verwante Indische bij (*Apis indica*) niet twee maal 16, doch vier maal 8 chromosomen bezit. De dar is dus niet haploïd, maar diploïd en de werksters

en koninginnen zijn niet diploïd, doch tetraploïd. Nu bestaan er nog vijf soorten honingbijen van het geslacht *Apis* waarvan er echter maar vier goed bekend zijn, t.w.: onze bij (*Apis mellifera*), de Indische bij (*Apis indica*), de reuzenbij (*Apis dorsata*) en de dwergbij (*Apis florea*). Van de dwergbij is bekend, dat de werksters twee maal 8 chromosomen bezitten en de darren één maal 8. De auteurs veronderstellen nu, dat in vroeger tijden uit deze dwergbij zowel onze bijen als de

Indische bij door chromosoomverdubbeling zijn ontstaan.

Literatuur

St. Taber III en J. Wendel J. Econ Entom **51**, 786, (1958). W. Fyg Schweizerische Bienen Zeitung (1960), pag. 395. K. Tücker Genetics **43**, 294 (1958).. G. B. Deodikar en C. V. Thakas en P. H. Shah The Indian Bee J. **21**, 111, (1959).

T. PIEK.

Bijenhouden in de Spaanse sinaasappelstreek

door

S. Th. Ph. A. Doove

Ten einde eens een indruk te krijgen van het bijenhouden in deze streek, bezocht ik in mei j.l. de provincies Valencia en Castellon, waar de Spaanse sinaasappelteelt in hoofdzaak is geconcentreerd.

Inlichtingen omtrent de bijenteelt werden mij verstrekt onder meer door mejuffrouw Piedad Romero Fabre te Valencia, die verbonden is aan een diergeneeskundig laboratorium van het rijk, alwaar zij zich met de bijenziekten bezighoudt (toevallig vernam ik van deze dame, dat broeder Adam onlangs bij haar inlichtingen kwam inwinnen in verband met een studie over bijenrassen; met zijn Engels kon hij zich helaas niet verstaanbaar maken en moest onverrichterzake verder gaan), alsmede door de secretarissen van de Cooperativa Apicola Levantina te Alcira (Valencia) met ongeveer 260 leden en de Sindicato Provincial de Ganaderia te Castellon de la Plana. Een afdeling met ongeveer 460 leden van deze laatste instelling, waarvan de bureaukosten voor rekening van het rijk komen, behartigt de verkoop van honing voor de in het algemeen minder draagkrachtige imkers in dit gebied. Terwijl iedere imker, die aangesloten is bij eerstgenoemde coöperatie ruw genomen gemiddeld 100 kasten bezit, bedraagt het gemiddeld aantal kasten per imker hier slechts 50.

Ter oriëntatie eerst iets over de (Spaanse) sinaasappelteelt.

Deze neemt een dominerende positie in bij de citruscultuur. Spanje is een der grootste producenten van sinaasappelen in de wereld. De export daarvan is van grote betekenis voor de economie van het land. In het algemeen is de teelt voor de handel beperkt tot de warme kustgebieden; in de winter kan de vorst ook hier nog hevige schade veroorzaken. De kwekers beweren wel eens, dat de prima kwaliteit van hun produkt mede te danken is aan de omstandigheid, dat de teelt geschiedt bij de klimaatgrens voor citrusvruchten. Beperkende elementen voor de verspreiding van deze teelt zijn kou en het niet beschikbaar zijn van voldoende water. In voornoemde provincies, waar een zeer geringe neerslag valt van mei-september, treft men dan ook overal irrigatiewerken aan, waarvan sommige zeer oud zijn. Rivieren als de Jucar en de Mijares vormen de bronnen van de hier aanwezige welvaart.

Onder druk van de concurrentie in de laatste jaren, wordt speciale aandacht geschonken aan het kweken van standaardsoorten en aan de ver-

lenging van het seizoen door gebruik te maken van vroeg- en laatrijpende soorten.

De bijenteelt

Men kan feitelijk niet spreken van „bijenhouden in de Spaanse sinaasappelstreek”. Het reizen met de kasten is hier namelijk algemeen. Ik trof nog wel enige (reserve)volken in uitgeholde boomstammen aan, doch het aantal daarvan is te verwaarlozen. In de zomer zijn hier weinig bloemen te bespeuren.

De sinaasappelbloei valt in hoofdzaak in de maand april en de eerste dagen van mei. Gedurende deze tijd is het voor de imkers werkelijk een paradijs. Ook velen uit de omtrek reizen met hun kasten hierheen. Tijdens de bloei valt er wel eens een paar dagen wat regen en op sommige dagen hebben de bijen wat last van een sterke wind, doch dat alles heeft niet veel te betekenen. Dit jaar bijvoorbeeld, viel er gedurende de maand april geen druppel regen. Sinaas-

Aankomst kasten bij Rosmarijn

appelbloemen geven een overvloed aan nectar. Men vertelde mij dat, toen in de omgeving van het zuidelijker gelegen Alcira de bloei was geëindigd een lading kasten werd verplaatst naar Castellon, omdat de bloei daar nog 3 dagen aanhield.

Het bijenseizoen duurt bijna het gehele jaar, van februari—oktober. Na de sinaasappelbloei reist men naar de bergen voor bijvoorbeeld: nog wat rosmarijn, „cantueso”, lavendel, heide. In februari-maart bloeit de rosmarijn weer, niet ver van de sinaasappelstreek.

Men heeft 3 à 4 oogsten per jaar.

Bijenhouders en sinaasappelkwekers

Imkers, die hun kasten in de boomgaarden willen plaatsen, moeten daarvoor betalen (in Ned. geld iets meer dan f 0,30); het aanbod van kasten is namelijk groot. De kasten staan meestal in grote groepen bij elkaar; soms tussen de bomen en dan mooi beschut, doch dit laatste gaat veelal moeilijk in verband met werkzaamheden in de boomgaard. De vele bijenhouders zijn ook sinaasappelkwekers en tevens lid van een der hiervoor genoemde coöperaties, zulks om bij een gemeenschappelijke verkoop van honing hogere prijzen te bedingen. Veel honing wordt naar Duitsland en Frankrijk geëxporteerd. In Spanje zelf gebruikt men niet veel honing.

Ofschoon men algemeen de mening is toegedaan, dat het plaatsen van bijen bij de sinaasappelbomen de oogst ten goede komt, zijn toch nog sommige telers hier niet op gesteld, vanwege onbegrip of angst voor de bijen. Het gebruik van insecticiden vormt geen probleem, aangezien de bespuiting bijna overal na de bloei geschiedt.

Kasten

Het kasttype, dat hier zo goed als algemeen in gebruik is, is van Franse origine, de „oorspronkelijke Layens”; meestal met 12,14 ook wel met 20 ramen. De kleur is in hoofdzaak grijs. De voornaamste reden, dat men aan deze kast blijft vasthouden is de omstandigheid, dat zijn geringe omvang, opzetbakken komen er niet aan te pas, de vervoerskosten drukt. Bovendien is het een kast, die zeer gemakkelijk met een scharnierend deksel (dak) kan worden afgesloten. Hierboven is reeds gebleken, hoe belangrijk het „reizen”, dat 's nachts plaats vindt, voor de imkers in deze streek is. Men zou echter wel kunnen stellen, dat het heel moeilijk is met deze kasten onberispelijke honing te oogsten. Voorts ontstaat tijdens een behoorlijke bloei van bijv. de sinaasappelboom, tengevolge van de grote aanvoer van nectar plaatsgebrek, waardoor dus ook de leg van de koningin wordt geblokkeerd. Men vertelde mij in Alcira, in antwoord op een desbetreffende vraag, dat gedurende zo'n bloei volle ramen worden vervangen door ramen met kunst-raat. Deze ramen zijn dan veelal de volgende dag weer vol.

Hiermee is, lijkt mij, het handhaven van een voortdurend ruim broednest niet verzeerd en dit is te meer belangrijk, aangezien na de bloei van de sinaasappelboom weer spoedig naar een ander drachtgebied wordt gereisd.

Levensduur koningin

Eens in het jaar, in de maand maart, omdat dan de belangrijkste dracht te wachten staat, worden de koninginnen gecontroleerd. Men heeft dan wel reserve-volken, bijv. in verhouding 20 op 100, doch de leeftijd van de koninginnen wordt niet (systematisch) bijgehouden; en dan te rea-

liseren, dat een koningin hier, met zoveel dracht, na een jaar al reeds moet zijn versleten.

Honingopbrengst

Deze was dit jaar weer reusachtig, zowel van de sinaasappelbloesem als van de rosmarijn (voorjaar). Het resultaat was 15 à 30 kg. per kast; de opbrengst van andere drachten was minder.

In een magazijn van een der coöperaties trof ik ongeveer 500 vaten oranjebloesemhoning aan, elk bevattende 300 kg, waarbij ook nog komen de grote hoeveelheden, die in containers waren opgeslagen.

De honing van de rosmarijn is meer geconcentreerd dan die van de oranjebloesem. Men toonde mij een briefwisseling met een Engelse firma inzake levering van een „pasteuriseringsmiddel” voor laatstgenoemde honing. Het komt mij voor, dat men de nectar van de sinaasappelbloesem onvoldoende laat rijpen (te slingeren ramen niet of onvoldoende verzegeld)¹⁾. Wellicht wordt, om commerciële redenen, het accent te veel gelegd op de kwantiteit.

Ten slotte iets over de **bijenziekten**. **Acariosis** was hier een probleem, maar is sedert de laatste jaren sterk verminderd. „Bijenpest” komt wel eens voor en af en toe heeft men een weinig last van Nosema; voor dit laatste gaf men als oorzaak op een teveel aan stuifmeel gedurende de winter in de kasten; het is immers niet gebruikelijk, dat men in Spanje tegen de winter de bijen suiker voert.

¹⁾ het type kast, dat men gebruikt, werkt dit natuurlijk in de hand.

Boekbespreking

NEUZEITLICHE WEISELZUCHT

Gefahrlose Beweiselung und Ueberwinterung von Königinnen. Von Prof. August Ludwig. In Ablehnung an die 3. Auflage durchgesehen und auf den heutigen Stand gebracht von Direktor Karl Maier, Heidelberg. 52 Seiten mit 19 Abbildungen. Preis kart. D.M. 3,—. Verlag Frits Pfennigstorf, Berlin-Lichterfelde West.

Daar in Nederland de liefhebberij voor koninginneteelt zeer is toegenomen en er daarom wel enige behoefte bestaat aan goede en vooral alzijdige kennis over de koninginneteelt is het verheugend, dat de imkers met voldoende kennis van de Duitse taal in bovengenoemd boekje van ong. 50 bladzijden voor weinig geld een goede handleiding vinden om hun liefhebberij nog meer te vervolmaken. Alle werkzaamheden zijn volledig en goed beschreven. Het spreekt vanzelf, dat wij hier moeten werken met in ons land verkrijgbaar materiaal en op de voor ons meest geschikte tijd met het oog op weersgesteldheid en drachtomstandigheden. Toch zou ik erop willen wijzen, dat wij ook op het gebied van Koninginneteelt nog wel iets van onze oosterburen kunnen overnemen, vooral wat betreft het verkrijgbare materiaal b.v. darrenzeef-trechters, invoerkooitjes en uitlopkooitjes voor koninginnen. Ieder die zijn kennis van de koninginneteelt nog wil uitbreiden of die zich alzijdiger wil ontwikkelen op dit gebied, kunnen we de aanschaffing en bestudering van „Neuzeitliche Weiselzucht” van ganser harte aanbevelen.

Egmond Binnen

A. H. van den BERG

De lezer schrijft

BIJENKASTEN

In het novembernummer van Bijenteelt worden weer eens een paar artikelen gewijd aan te gebruiken bijenwoningen. Het is niet de eerste maal dat over dit onderwerp geschreven wordt; want in de reeks van jaren waarin het „Groentje” verschijnt kunnen we telkens weer artikelen vinden waarin een of andere kastvorm wordt beschreven. Wel is er door de jaren heen het denkbeeld duidelijk geworden dat „de kast” waarom het gaat:

1e erg eenvoudig moet zijn; 2e gemakkelijk te behandelen; 3e uit zo weinig mogelijk losse delen moet bestaan; 4e solide en zuiver passend, ook wat onderdelen betreft; 5e voor het reizen geschikt moet zijn en 6e een plat dak met bekleding van metaal moet hebben.

Om aan al deze voorwaarden te voldoen is geen gemakkelijke opgave. De ingevoerde „spaarkast” komt al een eind in de richting van genoemde eisen en voldoet volgens gebruikers uitstekend. Er zijn echter immers welke een losse bodem prefereren wat m.i. ook wel enige voordelen heeft. Op verzoek wordt de spaarkast ook met losse bodem wel geleverd. Een ander bezwaar lijken mij de afstandblikjes, wat met de vele kitterij van onze bijen (propolis) heus geen plezierje is. Afstandrepen of verbrede raameinden is gemakkelijker en beter. Met afstandrepen gaat het verschuiven verloren, maar dat acht ik toch niet zo bezwaarlijk als afstandblikjes verwijderen en weer aanschuiven. Dan is er nog de kwestie: moet de kast dubbelwandig zijn. Er is al zoveel over geschreven en uit vele proeven is wel gebleken dat het niet nodig is in ons land een dubbelwandige kast te gebruiken. Wanneer de enkelwandige kasten solide worden gemaakt en van voldoende dik hout, is er geen bezwaar daarin de bijen te huisvesten. De in ons land meest gebruikte Simplexkast met al z'n vormen van reissimplex - W.B.C.-kast - verbeterde simplex enz. komt aan de hierboven gestelde voorwaarden een heel stuk tekort. Ook de rompslomp aan de vele losse delen maakt de kast bewerkelijk, zwakker en daardoor gemakkelijk te beschadigen met alle narigheid van lekken bij het reizen enz. De vele sponningen aan de kastranden vormen wel een „teer” onderdeel. Hoewel de Simplexkasten mede tot de goedkoopste woningen behoren, kost een van prima hout en met precisie vervaardigde kast ook de spaarkast momenteel een klein kapitaaltje!

Nu weet ik wel, andere ook solide kasten zijn vast niet goedkoper maar behoeven m.i. toch niet méér te kosten. Als we nu als voorbeeld nemen de Amerikaanse Langstrothkast welke aan alle eisen hierboven gesteld voldoet, vervaardigd van buitengewoon mooi hout en gemaakt op de modernste machines, zodat alles als een legkaart in elkaar past, stel ik mij voor dat bij voldoende import deze kast niet méér kost dan een hier te lande solide vervaardigde kast. Deze kastsoort wordt gemaakt in enkel- en dubbelwandige uitvoering en zowel 8 als 10 raams Langstrothmaat. De voor ons land vervaardigde 8 raamskast, komt wat inhoud betreft ong. overeen met een 10 raams Simplexkast. De ramen zijn wat langer en dieper dan het Simplexraam.

Dit dieper zijn lijkt mij een voordeel in verband met de vorming van het „natuurlijke” broed-

nest. De kast is zo solide gemaakt, dat zij bij goed onderhoud een mensenleeftijd mee gaat. Hier in W. Friesland zijn nog kasten in gebruik van ong. 60 jaar oud.

Voor zover mij bekend is deze kast hier ingevoerd en nagemaakt door wijlen de kunstschilder-bijenhouder P. Egmond uit Blokker. Hij had indertijd een grote stal van deze kasten en reisde daar ook mee naar de heide. Zelf werk ik nu 40 jaar met dit soort kasten en zou nooit iets anders willen hebben, hoewel ik ook met korven — boogkorven — Meyerkastjes — Simplexkasten en een Franse „lange” kast imkerde. Ook afd. Handel heeft indertijd deze kast in de verkoop opgenomen, doch vermoedelijk door te weinig omzet niet meer ingevoerd. Nu ben ik niet zo naïef om te veronderstellen dat het „goed bijhouden” van de gebruikte woning afhangt, dat is geenszins het geval! U herinnert zich misschien nog wel van die schildersknecht welke in een botertonnetje, bij gebrek aan beter, veel honing oogstte! Immers een goed imker kan met een minder goede woning veelal prima resultaten bereiken. Doch wanneer eenmaal van goed materiaal wordt uitgegaan zal een beginnend imker niet door moeilijkheden en andere narigheid van niet passende onderdelen enz. van zijn stuk worden gebracht en daardoor van verder bijhouden afzien. En voor een eventueel imker met een twintig of meer kastvolken is het een voordeel wanneer hij daarmee vlug en plezierig kan werken. Daarbij zijn de roosters en andere werktuigen welke bij deze soort kasten worden gebruikt niet te evenaren en door geen ander buitenlands fabrikaat te verbeteren. Kortom een kast welke aan de meest gangbare eisen welke we stellen zal voldoen. Ook de door Feeka en Koershof indertijd gefabriceerde kasttypen geleken in wezen op het Langstrothmodel. Natuurlijk zal er bij ieder kaststelsel altijd iets te wensen overblijven, doch ik ben wel van mening dat het aan de Nederl. eisen aangepaste Langstrothmodel het dichtst bij de voor ons „ideale” kast zal zijn.

Het is niet mijn bedoeling om te zeggen dat u nu maar dit soort kasten moet gaan gebruiken en ik wil ook niet beweren dat dit stelsel onder alle omstandigheden het beste voor ons is; maar men wel de aandacht te moeten vestigen op het Langstrothstelsel wanneer naar andere kastvormen wordt gezocht.

Sch.

K.

STOFZUIGER EN PLASTIC EMMER

1. Naar aanleiding van het stukje „Een kind kan de was doen” op pagina 145 van het nr. 10 oktober 1961 deel ik u mede dat ook ik maar één oplossing wist een zwerm binnen te krijgen, nl. de stofzuiger. Het werd een grote mislukking. De kracht waarmee de bijen in de zak terecht kwamen was dusdanig groot dat praktisch alles dood gedrukt werd. Dus **pas op met de stofzuiger**.
2. Bij gebrek aan een kast en in het bezit van een zwerm heb ik een plastic-emmer ingericht als korf. In vijf rijen werden er draden (Staaldraad) door de wand getrokken en kunststraat ingesmolten van boven naar beneden. Van boven tot onder werd de raat prachtig uitgebouwd en voorzien van broed. Het geheel werd op een honingkamerbak met ramen geplaatst om ruimtegebrek te voorkomen. In deze honingkamer werd tijdelijk de

honing opgeslagen. Zonder dat met een moer-rooster werd gewerkt bleef de moer toch boven. Bij het inwinteren werd de suiker ook gedeeltelijk beneden opgeslagen. Bijgaande foto toont de plastic-ember met uitgebouwde kunstraat. In het midden (onderaan) zit een stok voor de stevigte.

SLINGEREN VAN HEIDEHONING

Naar aanleiding van een artikel in het Groentje van okt. 1960 van de heer Verrijt, heb ik voor het slingeren van heidehoning, in beginsel een zelfde bewerking toegepast met dit verschil dat ik in plaats van water droog zand in een 50 liter wasketel heb gedaan. Het zand, een laag van 10 à 15 cm, heb ik op een driepits petroleumstel sterk verhit. Als het zand in de ketel heet is, behoeft de vlam maar zeer matig te zijn waardoor de temperatuur in de ketel hoog genoeg blijft. Ik hing gedurende circa 10 minuten 4 ramen in de ketel, daarna kolben en slingeren en in die tussentijd weer 4 ramen. Zo heb ik al mijn ramen geslingerd waarbij ik een zeer gunstig resultaat heb bereikt en behoef daarbij niet bang te zijn dat de vochtigheidsgraad van de honing te hoog werd, wat m.i. met

Eremedailles

Het hoofdbestuur kende in 1961 de eremedaille der vereniging toe aan de volgende leden:

M. Boeve, afd. Garderen;
 J. Bonhof, afd. Epe;
 A. van Breukelen, afd. Soest;
 F. G. Evers, afd. Epe;
 B. J. Jorink, afd. Heino;
 T. Noteboom, afd. Epe;
 Johan Peters, afd. Bemmelen;
 R. Riphagen, afd. Epe;
 H. A. Roos, afd. Soest;
 H. Smit, afd. Heiloo;
 Joh. Veerman, afd. Hoorn;
 H. J. Wester, afd. Scheemda.

stoom toch het geval kan zijn. Mogelijk kunnen anderen een volgend seizoen hun voordeel hiermee doen.

LEUSDEN

H. SLOTBOOM

PARING IN AFGESLOTEN RUIMTE

In Beekeepers News 1961 no. 123 lezen wij het volgende. Het bericht stamt van de befaamde imker M. V. Smith in Canada.

In september 1960 werd een moerloos bevruchtigingskastje met een verzegelde koninginnee geplaatst in een afgesloten ruimte. De koningin kwam uit. Enige darren werden toegevoegd. Twee weken later werden eitjes gelegd en het werden normale werkbijen. In februari 1961 werd de koningin gedood en onderzocht. Er werd levensvatbaar sperma in haar zaadblaasje gevonden, waarmee aangetoond was dat zij met succes gepaard had. Alle vorige proefnemingen bleven zonder succes. Was dit een uitzondering? Als de proef herhaald kon worden, zou dat van belang kunnen zijn voor paring met door ons uitgezochte darren en ook voor het bestuderen van het gedrag van koningin en darren tijdens de paringen.

UIT DE AFDELINGEN

AFD. MEPEL

De afd. Mepel en Omstreken hield onder voorzitterschap van de heer Braakman haar jaarvergadering in de zaal v. Dijk. Na eerst enige nieuwe leden welkom te hebben geheten werd door de voorzitter bekend gemaakt de goede afloop van de imkersdag, gehouden op 2 sept., waarvan een klein bedrag is overgebleven. De jaarverslagen van de secretaris-penningmeester werden goedgekeurd. Het bijenpark achter de begraafplaats en dit jaar voor het eerst van de gemeente gehuurd, zal verder door leden worden opgeknapt en honinggevend heesters worden aangeplant. Daar de voorzitter aftredend was, werd deze bij meerderheid van stemmen herkozen. De contributie werd weer vastgesteld op f 6,- per jaar. Ook is be-

sloten dit jaar weer een filmavond te organiseren en zonodig een te Nijveen.

DE SECRETARIS

AFD. NOORD- EN ZUID-BEVELAND

Op 28 november hield de heer J. van Aarst, leraar in algem. dienst van het R.B.C. te Wageningen, een lezing over Carnica-bijen. De belangstelling was helaas niet groot. Dit was jammer, want de spreker heeft op zeer onderhoudende wijze verteld over de mogelijkheden om geleidelijk aan onze steeklustige bijen te vervangen door een bijenras, dat beter hanteerbaar is en de imker toch voldoende honing bezorgt. Volgens de heer van Aarst bestaat de mogelijkheid dit te bereiken en hij noemde reeds enkele afdelingen waar dit gelukt is. Na de lezing volgde de vertoning van een Engelse film over het kunstmatig bevruchten van koninginnen. De handelingen waren op het witte doek zeer duidelijk te volgen.

De aanwezigen hebben kunnen zien, dat de wetenschap het mysterie van de bevruchting van de koninginnen openbaar heeft gemaakt.

I. PH. F. VAN DE PLASSCHE,
secretaris.

AFD. AMERSFOORT

De afdeling Amersfoort hield op 15 nov. j.l. haar jaarvergadering in de „Oranjeboom". Ondanks televisie e.d. was bijna de helft van het aantal leden present, hetgeen in het verenigingsleven wel iets betekent. Hier was de belangstelling waarschijnlijk te danken aan de agenda, die behalve bestuursverkiezing als hoofdpunt vermeldde, de pogingen van het bestuur om, evenals dat reeds in enige zusterafdelingen het geval is, te komen tot een beter bijenras. Een bijenras dat vooral uitmunt door grote zacht-aardigheid, zodat het behandelen van bijenvolken steeds meer een vorm van

vrijtijdsbesteding kan worden, voor ieder die van de natuur houdt.

Als opvolger van de heer Kollen werd als voorzitter gekozen de heer Swart, dierenarts te Hoogland. In de plaats van de heren Engel en v. d. Bedem kwamen de heren Adams, Lutters jr. en Sandbrink.

Voor de honing, die dit jaar schaars is, werden de volgende richtprijzen vastgesteld: voor zomerhoning f 1,50 en heidehoning f 2,25 incl. flacon. Op de vraag, hoe het mogelijk is dat hier en daar onder de naam honing een produkt aangeboden wordt voor 89 ct per flacon, luidt het antwoord, dat dit meestal buitenlandse honing is. De goede buitenlandse honing is echter veel duurder dan de Nederlandse.

HET BESTUUR

AFD. OMMEN

De afd. Ommen kwam op 29 nov. j.l., des avonds bijeen in café Siero voor het houden van de jaarlijkse ledenvergadering. Wegens ziekte van de voorzitter stond de vergadering onder leiding van de plv. voorzitter, de heer Kleinjan. De heer Haverkort, die als voorzitter moest aftreden, werd bij acclamatie herkozen. De vergadering was unaniem van mening dat hij als één van de weinige oude rotten in het vak, in het bestuur niet gemist kon worden. Uit het verslag van

de secretaris bleek, dat de vereniging thans nog 28 leden telt.

De wenselijkheid werd besproken om nieuwe leden te winnen en om vooral bij de jongeren belangstelling te wekken voor de imkerij. Er werd op gewezen, dat indien het zo op de natuur ingestelde wondere bijenleven meer bekendheid genoot, vele niet-imkers zich ongetwijfeld hiervoor zouden interesseren. Afgezien van de zoete onvolprezen lekkernij, die door de bijen wordt geproduceerd, zouden zij zich gaan verdiepen in de nijvere bijenhuishouding om zich te ontwikkelen tot enthousiaste imkers.

Door een lid dat het hoofdbestuur vertegenwoordigde op het in september j.l. te Madrid gehouden bijenteeltcongres werd meegedeeld dat dit congres werd bezocht door ruim 600 personen, afkomstig uit 32 verschillende landen, waaruit wel de grote internationale belangstelling voor de bijenteelt moge blijken. Voorgesteld werd om te trachten met de plaatselijke afdeling van de natuurbeschermingswacht gezamenlijk voor leden en belangstellenden een avond te organiseren om door middel van filmvoorstellingen meer bekendheid te geven aan de bijenteelt. Nadat nog 2 afgevaardigden waren aangewezen voor de in mei 1962 in Utrecht te houden algemene ledenvergadering, sloot de voorzitter de vergadering, daarbij de leden opwekkend de vergaderingen toch vooral trouw te bezoeken.

AFD. DEDEMSVAART

Op 7 december werd de eerste vergadering van dit seizoen gehouden. Voorzitter Kijk in de Vegte heette de talrijke aanwezigen, waaronder enige dames en in het bijzonder de heer van Aarst, hartelijk welkom. Nadat de huishoudelijke punten snel waren afgehandeld hield de heer van Aarst een causerie over bespuiting en oogstresultaten van de afgelopen zomer in de Flevopolder. Alle instanties streven er naar de bespuittingschade tot een minimum te beperken. Voor de bijen is het nog weinig bekende thiodaan beter dan dieldrin dat ons nog vers in het geheugen ligt. Zelfs de tijdens de bespuiting met thiodaan niet opgesloten proefvolken leden geen schade terwijl bij bespuiting met dieldrin pas na drie dagen geen verliezen meer optraden.

Na de pauze vertoonde de heer van Aarst een drietal films. De Canadese film Bijen en Bloemen trok wel de meeste aandacht, we zagen dat naast de noodzakelijke besputtingen toch het belang van de bijen niet over het hoofd werd gezien. Hierna volgde een prachtige natuurfilm en als toegift nog een komisch filmpje. Het was reeds vrij laat toen de voorzitter deze interessante en leerzame avond sloot met een hartelijk dankwoord aan de heer van Aarst.

G. H. K.

SPEURBIJTJES

TE KOOP: klaver- en boekweithoning. Bijenstand „De Bijenkorf“, Faas Eliaslaan 10, Baarn.

W. v. t LAND KOOPT A CONTANT tegen de hoogste prijzen: ruwe was en ruwe honing. Tevens verkrijgbaar alle imkersartikelen. Honingzemerij, tel. 2607, Barneveld.

TE KOOP: maandschrift voor Bijenteelt, de jaargangen 1949 tot 1961 f 1,— per jaargang. B. Rikkers, Dorpsstraat 21, Ruurlo.

GEEN HONING?

Ook thans kunnen wij U nog leveren extra fijne kwaliteit

Witte Klaverhoning

voor wederverkoop.

Wij kunnen U leveren in bussen van 25 kg netto inhoud voor f 1,80 per kg inclusief bussen. Bij afname vanaf 50 kg franco. Tevens hebben wij nog een klein partijtje bloemen-, linde- en boekweithoning te koop.

Vraag prijsopgave.

Ook dit jaar hopen wij weer voor U klaar te mogen staan voor de levering van alleen de beste materialen voor de bijenteelt voor zo laag mogelijk gestelde prijzen. Op aanvraag zenden wij U gaarne gratis toe onze rijk geillustreerde prijscourant met ruim 50 afbeeldingen.

BIJENSTAND

H. T. van Dam & Zn.

JUBBEGA (Fr.) - Tel. 05165-382

COMMISSIE HUURPRIJZEN FRUIT

Deze commissie is ingesteld door het Landbouwschap. Daarin hebben vertegenwoordigers van de afdelingen Fruitteelt en Bijenteelt zitting. Het behoort tot de taak van de commissie enerzijds het vaststellen van de condities waaronder bijenvolken bij het fruit worden geplaatst en anderzijds het reduceren van de spuutschade aan de bijenvolken. De verhuurprijzen zullen niet als algemeen bindend worden voorgeschreven, het moeten adviesprijzen blijven, zodat de imker en de fruitteiler, die van ouds andere regelingen hadden (bijv. betaling met fruit) daarmee door kunnen gaan. De besluiten der commissie en haar adviezen zullen worden doorgegeven aan de organisaties van fruitteilers en imkers om langs deze weg verder uitgedragen te worden. De adviezen omtrent het voorkomen van spuutschade zullen bovendien worden doorgegeven aan de organisaties van loonsputters.

OMZETBELASTING BIJENSUIKER VERLAAGD

Op 1 juni 1961 verzocht het Landbouwschap de minister van Financiën om in verband met de nuttige functie van de bijen enerzijds en de sterke vermindering van het aantal bijenvolken als gevolg van de ongunstige rentabiliteit anderzijds, op dringend advies van de afdeling Bijenteelt, voor gedenatureerde suiker te willen bevorderen dat het bedrag aan omzetbelasting wordt aangepast aan de nieuwe prijs af suikerfabriek.

Op 30 oktober antwoordde de minister, dat hij de omzetbelasting van f 6,90 tot f 5,80 verlaagd heeft. Deze wijziging is neergelegd in het K.B. van 24 oktober 1961 (Stb. 330). De wijziging is op 1 november 1961 in werking getreden.